

Mededelingen

Jaarverslag 1992 VALO-Moedertaal

De VALO-M (Veldadviescommissie voor de Leerplanontwikkeling Moedertaal) heeft tot taak de Bestuursraad van het Instituut voor Leerplanontwikkeling SLO te adviseren. De VALO-M is verantwoordelijk voor veldgebonden, vakinhoudelijke en onafhankelijke advisering over produkten die door de SLO worden ontwikkeld voor het vak- en vormingsgebied Moedertaal. De VALO-M interpreteert 'moedertaal' ruim, zodat onder deze notie ook Nederlands als tweede taal, Fries en onderwijs in eigen taal vallen. Verder dient ze te adviseren over de stukken die de SLO gebruikt voor de besturing van het instituut, zoals het meerjarenplan.

De Resonansgroep van de VALO-M

De VALO-M bestaat uit een kern van tien mensen - de Resonansgroep - die voortkomen uit de vakinhoudelijke verenigingen: Sectiebestuur Nederlands van de Vereniging van Leraren in Levende Talen (SBN/LT), Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands (VON) en de Vereniging voor de Didactiek van het Nederlands (VDN).

In 1992 bestond de Resonansgroep uit de volgende personen:

- Sjaak Kroon (voorzitter, voorgedragen vanuit de drie genoemde verenigingen).
- Pauline Bulthuis, Addie Gerritsen, Mariet Koolen-van Goch en Gerrit Reitsma (vanuit de Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands). Pauline Bulthuis verliet de Resonansgroep per april 1992; zij is opgevolgd door Harry Paus.
- Jos van Heesen-van Oost, Rudi Liebrand, Tom Weijers en Joke Wooldrik (vanuit de sectie Nederlands van de Vereniging van Leraren in Levende Talen).
- Theo Witte, (vanuit de Vereniging voor de Didactiek van het Nederlands).
- Marjan Werts heeft deelgenomen aan de vergaderingen als waarnemer voor de leerplanafdeling Basisonderwijs, Speciaal Onderwijs en Opleidingen van de SLO.

Het dagelijks bestuur vormden Sjaak Kroon en Resy Delnoy. Gerrie Beuwer verleende de administratieve ondersteuning.

In het verslagjaar heeft de Resonansgroep negen keer vergaderd. Zeven keer betrof het een reguliere vergadering, een keer een grote-stukkenvergadering en een keer een ingelaste vergadering in verband met de reorganisatie van de veldadviesstructuur.

Advisering

Voor en tijdens vergaderingen van de Resonansgroep zijn vijf adviesaanvragen en de daarbij behorende concept-publikaties besproken, en zijn de hoofdpunten van de adviezen vastgesteld.

Adviezen zijn gevraagd door de leerplanafdelingen Basisonderwijs, Speciaal Onderwijs en Opleidingen en Algemeen Voortgezet Onderwijs.

Aan het einde van dit verslag worden de adviezen opgesomd en naar strekking weergegeven. Kopieën van de adviezen kunnen (gratis) besteld worden bij het secretariaat van de VALO-M: Postbus 2061, 7500 CB Enschede. Bij het secretariaat kunnen eveneens (merendeels gratis) publikaties van de VALO-M worden besteld.

Naast het voorbereiden van adviezen heeft de Resonansgroep aandacht besteed aan de reorganisatie van de veldadviesstructuur. De aangekondigde bezuinigingen in de Tussenbalans (1991) en het besluit tot reorganisatie van zowel de SLO als de VALO hebben vooral van het dagelijks bestuur extra investeringen geëist. Met het vorderen van het verslagjaar zijn de financiële vooruitzichten voor de adviesstructuur steeds somberder geworden. Definitieve cijfers zijn evenwel niet beschikbaar gekomen. Wel is duidelijk geworden dat de SLO streeft naar een kleine advieseenheid die is afgestemd op de toekomstige organisatie van het instituut. In 1993 moet de reorganisatie van VALO en SLO haar beslag krijgen.

Ter nadere oriëntatie op bepaalde onderwerpen heeft de Resonansgroep in het verslagjaar enkele gastsprekers ontvangen.

Dorée de Kruijk presenteerde als voorzitter van de ad hoc subcommissie Nederlands VO-II de nota die deze ad hoc subcommissie op verzoek van de VALO-M heeft opgesteld over gewenste leerplanontwikkeling voor Nederlands in de tweede fase van het voortgezet onderwijs. Eddy Jozefzoon heeft de Resonansgroep geïnformeerd over de wijze waarop de SLO leerplanontwikkeling verricht voor het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO). Jan Sturm heeft een inleiding gehouden over de aard en mogelijke verschijningsvormen van adviseren.

De Resonansgroep heeft verder diverse adviesvoorbereidende activiteiten gecontinueerd en in gang gezet. Vijf adviesvoorbereidende onderzoeken zijn in uitvoering genomen, onderzoeken respectievelijk naar:

- de actuele en gewenste taalvaardigheid Nederlands van studenten in het MBO;
- het integreren van het leesdossier in VO-II in het leerplan van een school;
- de invoering van het leesdossier in het letterkundeprogramma van een heterogene sectie Nederlands in VO-II;
- ideeën en voorbereiding van enkele basisscholen op de invoering van het beleid *Weer samen naar school* met het accent op Nederlands als tweede taal;
- de reactie van standaardtaalonderwijs op de aanwezigheid van meertalige kinderen in de klas.

De ad hoc subcommissie Nederlands VO-II heeft een conferentie georganiseerd over Nederlands in de tweede fase van het voortgezet onderwijs op 13 november 1992 voor ongeveer 75 docenten Nederlands. Tijdens die conferentie is de nota van de ad hoc subcommissie *Over leerplanontwikkeling voor Nederlands in de tweede fase van het voortgezet onderwijs* besproken.

Ad hoc subcommissies van de VALO-M

Twee ad hoc subcommissies hebben in het verslagjaar het werk van de VALO-M ondersteund. De ad hoc subcommissie Nederlands VO-II publiceerde haar nota, waarin beargumenteerde voorstellen worden gedaan voor de advisering over leerplanontwikkeling.

De ad hoc subcommissie Basisonderwijs heeft bijdragen geleverd aan de voorbereiding van diverse adviezen. Verder heeft zij gewerkt aan een nota die de VALO-M wil gebruiken bij de advisering over leerplanontwikkeling voor taal in het basisonderwijs en heeft zij voorbereidingen verricht voor een conferentie voor leraren basisonderwijs, die in 1993 zal worden gehouden.

Samenwerking

Vanuit het perspectief van adviesvoorbereiding heeft de VALO-M samengewerkt met:

- Het International Mother Tongue Education Network (IMEN). Resultaten van IMEN-onderzoek zijn wederom gebruikt bij de advisering. De VALO-M continueerde de samenwerking met het IMEN met betrekking tot de publicatiereeksen *Studies in Mother Tongue Education* en *Occasional Papers in Mother Tongue Education*.
- De International Association for Intercultural Education (IAIE). De samenwerking heeft tot doel de advisering met betrekking tot interculturaliteit in leerplanontwikkeling te verstevigen.
- Het Schoolvak Nederlands (HSN). De VALO-M is betrokken bij de inhoudelijke voorbereiding en de verslaglegging van de conferenties HSN.
- *Spiegel*. De VALO-M leverde een bijdrage aan het verspreiden van een themanummer over onderzoek binnen de universitaire opleidingsprogramma's voor leraren. Het themanummer vormde de basis voor een conferentie van de VDN.
- Externe deskundigen. Bij de voorbereiding van enkele adviezen heeft de VALO-M kunnen profiteren van de expertise van haar bekende deskundigen.
- De Nederlandse Taalunie en de SLO met het oog op bewerking van de publikatie *Leerlingen, taal en school*. De bewerking, *Taal, school en kennis*, is gepresenteerd tijdens een conferentie die de Nederlandse Taalunie organiseerde.
- Verder gaf de VALO-M acte de présence bij diverse bijeenkomsten over vakinhoudelijke onderwerpen, georganiseerd door onder andere de VON,

Levende Talen, de VDN, de VELON, de Nederlandse Taalunie, het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, Pedagogische Hochschule Heidelberg en Het Schoolvak Nederlands.

Andere activiteiten

De VALO-M participeerde structureel in het VALO-presidium, in het secretarissenoverleg en het vakkenberaad van de SLO en nam incidenteel deel aan diverse soorten bijeenkomsten op het gebied van het moedertaalonderwijs. Ze ondersteunde onderzoekswensen met betrekking tot het leesdossier als didactische werkvorm in het literatuuronderwijs HAVO en VWO, die de vakinhoudelijke verenigingen bij de Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs hebben ingediend.

Uitgebrachte adviezen

- Advies over de concept-module *Het voorkomen van (semi)analfabetisme*. De VALO-M acht de tekst van de module inhoudelijk zeer interessant. Ze heeft opbouwende suggesties gedaan voor een uitwerking naar inhoud en vorm.
- Advies over de concept-voorlichtingsbrochure *Na het Internationale Jaar van de Alfabetisering 1990 ...* Het oordeel van de VALO-M over deze brochure is negatief: ze is weinig informatief, bevat fouten, is incompleet en pretentius. Grondige herschrijving is noodzakelijk.
- Advies over het projectplan 92/93 *Leerplan Opleiding Freinetonderwijs*. Het projectplan behoeft naar het oordeel van de VALO-M op een reeks punten, zoals doelstellingen en beoogde produkten per doelgroep en gebruikte definities een nadere uitwerking. Daarna biedt het een goede basis voor een leerplanontwikkelingsproject.
- Advies over het concept *Leerplan Nederlands basisvorming*. Ook over dit produkt heeft de VALO-M positief geoordeeld, zij het dat zij op onderdelen suggesties voor verbetering heeft gedaan.
- Advies over twee *programma's voor moeilijk lezenden* en de handleidingen daarbij. De programma's vormen een consistente uitwerking van de doelen. De handleidingen behoeven een revisie van de structuur.

Publikaties

Aalsvoort, Maria van der & Bart van der Leeuw. *Taal, school en kennis. De rol van taal in onderwijsleersituaties*, SLO/VALO-M/Nederlandse Taalunie, Enschede, 1992.

Comparative Analyses of Case Studies on Mother Tongue Education. Papers of the 3rd IMEN Conference, Ludwigsburg, 8-12 October 1990. Resy Delnoy, Eduard Haueis & Sjaak Kroon (eds.), VALO-M, Enschede, 1992.

- Moedertaal en basisvorming*. Adviesnota van de ad hoc subcommissie Moedertaal en basisvorming aan de VALO-M, VALO-M, Enschede, 1992.
- Moedertaalonderwijs en beroep: een uitdaging voor het schoolvak Nederlands in het MBO*. Verslag van twee adviesvoorbereidende conferenties. VALO-M, Enschede, 1992.
- Over Leerplanontwikkeling voor Nederlands in de tweede fase van het voortgezet onderwijs*. Advies van de Ad hoc subcommissie Nederlands VO-II aan de VALO-Moedertaal. VALO-M, Enschede, 1992.
- Verslag van de Vijfde Conferentie *Het Schoolvak Nederlands in het Secundair/Voortgezet Onderwijs*, gehouden te Amsterdam/Diemen 27 september 1991. VALO-Moedertaal, Enschede, 1992.

Programmagroep taalonderwijs. Een overzicht van de activiteiten in het kader van de programmagroep Taalonderwijs van het M.V. Regionaal Instituut voor Onderzoek van Opvoeding en Onderwijs van de Universiteit van Amsterdam, januari 1993.

R. Connors, *De Mens en de Dicht*, *Over A. van der A. en de taal*. Groot. Communication & Cognition. 1992, 24, 1992, 1992.

F. van Boven, *Manier en Gedeelte*. 1992. Communication & Cognition. 1992, 24, 1992, 1992.

